

Vlaams
Parlement

ingediend op **194** (2019-2020) – Nr. 6
24 maart 2021 (2020-2021)

Advies

van de Vlaamse Toezichtcommissie
voor de verwerking van persoonsgegevens

over een amendement op het ontwerp van decreet
betreffende het realisatiegerichte instrumentarium

Documenten in het dossier:

- 194** (2019-2020) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- Nr. 2: Verslag van de hoorzittingen
- Nr. 3 en 4: Amendementen
- Nr. 5: Advies van de Raad van State

Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

Advies wetgeving VTC nr. 2021/20 van 2 maart 2021

betreffende

tekst	Amendement op het ontwerp van decreet
van	van het Vlaams Parlement
titel	betreffende het realisatiegerichte instrumentarium
roepnaam	(Instrumentendecreet Omgeving)
datum	Versie ingediend bij Vlaams Parlement op 9 december 2020

De Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "de VTC");

Gelet op het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna: "het e-govdecreet"), inzonderheid artikel 10/4,, §1;

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad Van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna AVG), inzonderheid artikel 36, 4, artikel 57, 1, c) en artikel 58, 3;

Gelet op de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies van 22 februari 2021 van mevrouw Liesbeth Homans, voorzitter van het Vlaams Parlement, ontvangen door de VTC op 23 februari 2021;

Brengt op 2 maart 2021 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De voorzitter van het Vlaams Parlement (hierna "de Adviesvrager") verzocht bij brief van 22 februari 2021 om het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "VTC") over een amendement op het ontwerp van decreet betreffende het realisatiegerichte instrumentarium (hierna "het Ontwerp").
2. Aangezien de adviesbevoegdheid van de VTC op grond van artikel 10/4, § 1 van het e-govdecreet betrekking heeft op de verwerkingen van persoonsgegevens, is haar adviesverlening hiertoe beperkt.

Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, autonome dienst met rechtspersoonlijkheid

Context

3. De voorbije jaren zijn er verschillende decretale en reglementaire initiatieven genomen op het vlak van realisatiegerichte en grondgebonden instrumenten. Het Ontwerp beoogt een duidelijk kader te scheppen voor de realisatiegerichte en grondgebonden instrumenten, meer bepaald met het oog op een optimaal gebruik van onroerende goederen binnen de doelstellingen van het omgevingsbeleid (zoals vermeld in artikel 1.1.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (hierna: VCRO) en artikel 1.2.1 van het decreet van 5 april 1995 *'houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid'*).
4. Het Ontwerp dat voorligt is grotendeels een herneming van de tekst van het voorontwerp van het decreet *'betreffende het realisatiegerichte instrumentarium'*. Een aantal bepalingen en "instrumenten", zoals de "verscherpte" motiveringsplicht, de invoering van een planbatenheffing voor ruimtelijke uitvoeringsplannen ("RUP's") die een verhoogde dichtheid mogelijk maken, de activiteitenconvenanten en -contracten en de verhandelbare ontwikkelingsrechten, werden echter geschrapt. Voor het overige bleef de tekst grotendeels ongewijzigd.
5. Het Ontwerp moet de nodige tools voorzien voor overheden en andere actoren, die bezig zijn met ruimtelijke ontwikkelingen, om te komen tot effectieve realisatie van hun ruimtelijke projecten.

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG**1. Voorafgaande toelichting**

6. Er lijkt noch bij de VTC noch bij de voormalige Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer advies te zijn gevraagd over deze regeling van mededeling van persoonsgegevens n.a.v. het voorontwerp dat nu vervangen wordt. De Adviesvrager heeft zelf geen artikelen aangeduid die de verwerking van persoonsgegevens betreffen. De VTC bespreekt bijgevolg de artikelen die haar relevant lijken in de context van de verwerking van persoonsgegevens.
7. De VTC stelt vast dat de personen van wie gegevens worden verzameld en uitgewisseld de volgende zijn: aanvragers of begunstigen van welbepaalde maatregelen en leden van de landcommissie.
8. Het gaat dus om de verwerking van persoonsgegevens en de VTC gaat daarom na in hoeverre het Ontwerp en de bestaande decreten in lijn liggen met de principes van het gegevensbeschermingsrecht.

2. Kwaliteit van de regelgevende grondslag

9. Elke verwerking van persoonsgegevens moet rechtmatig zijn. Het komt de Adviesvrager toe om erover te waken dat elke verwerking die in onderhavige context zal plaatsvinden, – en dit ook voor de bestaande wet- en regelgeving – een rechtvaardigingsgrond vindt in artikel 6 AVG¹, en dat de in randnummer 11 opgesomde elementen in de regelgeving opgenomen worden².
10. De VTC wenst in herinnering te brengen dat elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM en artikel 22 van de Grondwet, moet worden voorgeschreven in 'voldoende precieze wettelijke bepaling' die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling. In een dergelijke precieze wettelijke bepaling moeten de essentiële elementen van de met de overheidsinmenging gepaard gaande verwerkingen van persoonsgegevens omschreven zijn.³

¹ Wat ook de mogelijkheid van de verwerking ervan beperkt.

² Minstens in de Memorie van Toelichting had moeten verduidelijkt worden welke rechtvaardigingsgrond de opstellers inroepen.

³ Zie DEGRAVE, E, *"L'État-gouvernement et la protection de la vie privée – Légalité, transparence et contrôle"*, Collection du CRIDS, Larcier, Brussel, 2014, p. 161 e.v. (zie o.m. : EHRM, arrest *Rotaru c. Roumania*, 4 mei 2000); Zie ook enkele arresten van het Grondwettelijk Hof: Arrest nr. 44/2015 van 23 april 2015 (p. 63), Arrest nr. 108/2017 van 5 oktober 2017 (p. 17) en Arrest nr.

11. De VTC onderlijnt in het bijzonder artikel 6.3 van de AVG dat – samen gelezen met artikel 8 van het EVRM en artikel 22 van de Grondwet- voorschrijft dat regelgeving die verwerkingen in de zin van artikel 6.1, punt c)⁴ of punt e)⁵ van de AVG omkadert, in principe minstens de volgende essentiële elementen van die verwerkingen zou moeten vermelden:
- de types of categorieën van te verwerken persoonsgegevens; Deze gegevens moeten bovendien beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking”)⁶;
 - het doel van de verwerking;
 - de betrokkenen;
 - de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt;
 - de opslagperioden⁷;
 - de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke(n)⁸.
12. De VTC constateert alvast dat uit de tekst van het Ontwerp, wel kan afgeleid worden:
- wat het doeleinde is van de vooropgestelde verwerkingen (zie randnummer 20);
 - wie de betrokkenen zijn: aanvragers of begunstigen van bepaalde maatregelen, (artikel 5 en artikel 7, §3 en 23, §5 van het Ontwerp, voorlaatste en laatste lid), leden van de landcommissie (artikel 96 van het Ontwerp)
 - aan wie de gegevens worden verstrekt: de Vlaamse Landmaatschappij (de “VLM”), de Vlaamse Grondenbank en de landcommissies, deskundigen om adviezen in te winnen, adviesverleners, de initiatiefnemer(s) (zie ook artikel 9 en 23 van het Ontwerp, voorlaatste en laatste lid).
13. Het Ontwerp voorziet in een delegatiebepaling aan de Vlaamse Regering voor wat betreft het vaststellen van de te verwerken **categorieën van persoonsgegevens**. Zo bepaalt het Ontwerp o.a.:
- Artikel 7, § 3 van het Ontwerp bepaalt t.a.v. de landcommissie:
- “De landcommissie verwerkt de informatie, met inbegrip van persoonsgegevens, die noodzakelijk is om haar taak te vervullen. Die gegevens worden door de Vlaamse Regering nader omschreven, na advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, vermeld in artikel 10/1 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer.”*
- (...)
- “De landcommissie kan voor de uitoefening van haar taken in het kader van dit decreet persoonsgegevens opvragen bij andere instanties of overheden die daarover beschikken. **De categorieën persoonsgegevens die op die manier worden verkregen, alsook de instanties of overheden die de persoonsgegevens verstrekken, worden nader bepaald door de Vlaamse Regering, na advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, vermeld in artikel 10/1 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer.**”*

29/2018 van 15 maart 2018 (p. 26), Arrest nr. 2/2021 van 14 januari 2021, overw. B.22.1. e.v.. Zie ook SCHRAM, F, *Privacy & persoonsgegevens. Handboek*, Brussel, Politeia, 2019, 75-98, 111-116.

⁴ “c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;”

⁵ “e) de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen;”

⁶ Zie artikel 5.1.c), AVG.

⁷ Zie ook artikel 5.1.e), AVG.

⁸ Als er meerdere verantwoordelijken voor de verwerking zouden aangeduid worden, dient desgevallend ook rekening gehouden te worden met artikel 26 van de AVG, dat de verplichting oplegt om tussen gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken in een onderlinge contractuele regeling te voorzien waarin hun respectieve verantwoordelijkheden worden vastgelegd. Het dient in elk geval voor elke verwerking duidelijk te zijn welke actor(en) als verwerkingsverantwoordelijke(n) optreden.

14. Artikel 23, §5 eerste lid van het Ontwerp bepaalt t.a.v. de Vlaamse Grondenbank:

“De Vlaamse Grondenbank verwerkt de informatie, met inbegrip van persoonsgegevens, die noodzakelijk is om haar taken te vervullen. Die gegevens worden nader omschreven door de Vlaamse Regering, na advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, vermeld in artikel 10/1 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer.”

(...) “De Vlaamse Grondenbank kan voor de uitoefening van haar taken in het kader van dit decreet persoonsgegevens opvragen bij andere instanties of overheden die daarover beschikken. De categorieën van persoonsgegevens die op die manier worden verkregen, alsook de instanties of overheden die de persoonsgegevens verstrekken, worden nader bepaald door de Vlaamse Regering, na advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, vermeld in artikel 10/1 van het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer.”

15. Artikel 97 van het Ontwerp bepaalt:

*“De landcommissies bewaren de gegevens, met inbegrip van persoonsgegevens, gedurende de termijnen die noodzakelijk zijn om de taken, vermeld in artikel 2.2.1, te vervullen. **De Vlaamse Regering kan nadere regels vaststellen voor de werking en de taken van het secretariaat van de landcommissies.**”*

16. Uit de specifieke toelichting bij het Ontwerp (punt 3.1.3 en 3.2.3, pagina 56, resp. 57) kan worden afgeleid dat o.a. volgende categorieën persoonsgegevens verwerkt moeten worden voor de compenserende vergoedingen:

- identificatiegegevens van de aanvragers of begunstigden, waaronder het Rijksregisternummer en,
- in voorkomend geval, het landbouwnummer;
- vergelijkingspunten (verkooprijzen van gelijkaardige onroerende goederen);
- gegevens over de onroerende goederen en/of percelen in verband waarmee een vergoeding wordt gevraagd, waaronder kadastrale gegevens, gegevens over erfdienstbaarheden;
- gegevens over persoonlijke rechten;
- stedenbouwkundige inlichtingen;
- bodemattesten;
- gegevens die een invloed hebben op het (potentiële) inkomen van een landbouwperceel, zoals de aanwezige teelt en/of dieren, het bemestingsregime, de bodemgeschiktheid en de (landbouw)streek.

17. De VTC merkt op dat er voor wat betreft de categorieën van persoonsgegevens een delegatiebevoegdheid is voorzien die bepaalt dat de persoonsgegevens nader zullen worden omschreven door de Vlaamse Regering, na een advies van de VTC. De VTC adviseert dat van deze aanduiding van de categorieën van persoonsgegevens in het Ontwerp gebeurt. Een wettelijke basis voor het gebruik van het Rijksregisternummer met aanduiding van de doeleinden van dat gebruik is daarbij een aandachtspunt. Voor verdere preciseringen kan delegatie gegeven worden aan de Vlaamse Regering. Hierbij moet er op gelet worden dat in een eventueel uitvoeringsbesluit (mits delegatie aan de Vlaamse Regering) verdere modaliteiten kunnen worden bepaald, maar dat de essentie in het decreet zelf moet worden opgenomen, wat nu nog niet het geval is (zie hiervoor ook het advies van de Raad van State, pagina 6, nr. 3).
18. De VTC wijst erop dat de verplichting tot het raadplegen van de VTC voor een ontwerp van uitvoeringsbesluit ook al geldt zonder dat dit in het Ontwerp moet worden ingeschreven.

3. Doelbinding

19. Persoonsgegevens moeten voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (artikel 5, 1, b), AVG).

20. Het Ontwerp vermeldt als **doel**:

- een afgewogen en gemotiveerde inzet van realisatiegerichte en grondgebonden instrumenten met het oog op een optimaal gebruik van onroerende goederen binnen de doelstellingen van het omgevingsbeleid, vermeld in artikel 1.1.4 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en artikel 1.2.1 van het decreet van 5 mei 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (artikel 4 van het Ontwerp en punt 1 van de specifieke toelichting, pag. 53).
- om de compenserende vergoedingen (zoals vermeld in artikel 6 van het Ontwerp) op het vlak van procedure en berekening van de vergoeding onderling af te stemmen, op basis van een uniform, transparant en billijk kader voor de begunstigde en de initiatiefnemer. de landcommissie verwerkt de informatie, met inbegrip van persoonsgegevens, die noodzakelijk is om haar taak te vervullen (art. 7, §3 van het Ontwerp). Het Ontwerp verduidelijkt dat de landcommissie o.m. bevoegd is om een schaderamingsrapport of schaderapport op te stellen (zie art. 7, §2 van het Ontwerp), een meerwaarderamingsrapport op te maken (artikel 66 van het Ontwerp), een beleidsbeslissing te nemen die aanleiding kan geven tot compenserende vergoedingen (artikel 7, § 2, lid 2 van het Ontwerp), een eigenaarsvergoeding of gebruikersvergoeding te bepalen te berekenen (artikel 14, §2, resp. 17, §2 van het Ontwerp).
- de Vlaamse Grondenbank verwerkt de informatie, met inbegrip van persoonsgegevens, die noodzakelijk is om haar taken te vervullen (art. 23, §5 van het Ontwerp). Het Ontwerp verduidelijkt verder dat de Vlaamse Grondenbank:
- belast is met het globale administratieve beheer en de ontwikkeling van een koopplichtenloket (artikel 39, lid 1 van het Ontwerp);
- in voorkomend geval, een beoordelingsverslag en een schattingsverslag opmaakt als vermeld in artikel 23, §2, derde lid, van het Ontwerp (artikel 39, lid 2 van het Ontwerp);
- naar aanleiding van een aanvraag tot het vervullen van een koopplicht kan overgaan tot een ruil als vermeld in artikel 28, derde en vierde lid. (Artikel 39, lid 3 van het Ontwerp)

21. De VTC is van oordeel dat de doeleinden welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd zijn.

4. Verantwoordelijkheid

22. Artikel 4, 7) AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de **verwerkingsverantwoordelijke** diegene is die daarin als dusdanig wordt aangewezen.

23. Het Ontwerp bepaalt in artikel 97 o.a.:

“Art. 97. Artikel 2.2.4 van hetzelfde decreet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 2.2.4. Het agentschap voert het secretariaat van de landcommissies en vervult als zodanig de rol van verwerker. De landcommissies zijn verantwoordelijk voor de verwerking van alle informatie, met inbegrip van de persoonsgegevens, vermeld in artikel 2.2.5, alsook van de gegevens die ze verwerken bij het vervullen van de taken, vermeld in artikel 2.2.1.”

24. Op basis van bovenstaande omschrijving, en door te bepalen voor de landcommissies dat zij verantwoordelijk zijn voor de verwerking van alle informatie, met inbegrip van persoonsgegevens, is het volgens de VTC niet duidelijk genoeg dat de landcommissie **verwerkingsverantwoordelijke** is voor de verwerking van persoonsgegevens, zoals omschreven in de AVG. De verwerkingsverantwoordelijke dient uitdrukkelijk als dusdanig vernoemd te worden. De VTC benadrukt dat het van belang is dat de betrokkenen perfect weten tot wie zich te richten met het oog op het uitoefenen en afdwingen van de hen door de AVG toegekende rechten.

25. Daarnaast lijkt het de VTC niet aangewezen om in het Ontwerp te bepalen wie zal ageren als verwerker, omdat dit in belangrijke mate een feitenkwestie is. Indien de Adviesvragers geen bijzondere motivatie voor deze kwalificatie kunnen voorleggen, raadt de VTC aan dat de bepaling waar het agentschap wordt omschreven als verwerker van de landcommissies wordt geschrapt.

26. De specifieke toelichting bij het Ontwerp bepaalt voorts dat:
- de **VLM** verwerkingsverantwoordelijke is voor de informatie die ze ter beschikking krijgt voor de taken waarmee ze is belast;
 - de **Vlaamse Grondenbank** een onderdeel is van de VLM, wat betekent dat de verwerkingsverantwoordelijke van of voor de Vlaamse grondenbank de VLM is. De specifieke toelichting bepaalde dat het voldoende duidelijk zou zijn dat de VLM verantwoordelijke is van en voor de Vlaamse Grondenbank en dat deze regeling daarom niet meer vermeld diende te worden in het decreet; en
 - de **landcommissies** moeten worden beschouwd als verwerkingsverantwoordelijken.
27. De AVG legt de aanstelling van een functionaris voor de gegevensbescherming (artikel 37 AVG)⁹ op als ook het e-gov decreet. Gezien de verschillende gegevensstromen, zou de rol (niet de aanstelling) van de functionaris voor de gegevensbescherming best verankerd worden in de regelgeving, bijvoorbeeld voor het opzetten van de procedure waarbij de aanvragers van bepaalde maatregelen geïnformeerd worden over hun rechten.
28. De decreetgever, de Vlaamse Regering en de verantwoordelijken voor de verwerking moeten nagaan of het uitvoeren van een **gegevensbeschermingseffectenbeoordelingen** (GEB - artikel 35 AVG)¹⁰ voor de verschillende gegevensstromen al dan niet noodzakelijk zijn.

5. Minimale gegevensverwerking

29. Conform artikel 5.1, c), AVG, moeten de persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
30. De VTC stelt vast dat wat de voorliggende regeling betreft, de **categorieën van gegevens** niet voldoende zijn aangeduid, maar nog nader zullen worden bepaald door de Vlaamse Regering. Zoals reeds opgemerkt onder randnummer 17, is het echter belangrijk dat de essentiële elementen omtrent de verwerking van persoonsgegevens in het Ontwerp zelf worden opgenomen, dit omvat ook de categorieën van te verwerken persoonsgegevens.
31. In het Ontwerp wordt specifiek de **mededeling** geregeld van gegevens. Voor wat persoonsgegevens betreft zal rekening moeten gehouden worden met het nieuwe artikel 8 van het Vlaams e-govdecreet van 18 juli 2008, dat aan Vlaamse instanties de verplichting oplegt om protocollen af te sluiten voor gegevensuitwisselingen tussen instanties.
32. Artikel 7, §3, tweede lid en 23, §5, tweede lid van het Ontwerp behandelen de mededeling van persoonsgegevens door respectievelijk de landcommissie en de Vlaamse Grondenbank. Voor beide doorgiften vermeldt het Ontwerp (respectievelijk in artikel 7 en 23) dat de categorieën persoonsgegevens die op die manier worden verkregen, alsook de instanties of overheden die de persoonsgegevens verstrekken, nader zullen worden bepaald door de Vlaamse Regering, *na* advies van de VTC.
33. De specifieke toelichting bij het Ontwerp bepaalt dat het wenselijk is om duidelijk te bepalen aan wie de landcommissies de verwerkte persoonsgegevens moeten, mogen of kunnen mededelen (zie punt 3.1.5 en 3.2.4). Dit

⁹ Voor richtlijnen hierover, zie:

- Info op website van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit:

<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/gegevensbeschermingseffectbeoordeling-0>

- Aanbeveling nr. 04/2017 van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (hierna "CBPL")

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-04-2017.pdf>)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 243) (http://vtc.corve.be/docs/WP29_DPO.pdf)

¹⁰ Voor richtlijnen over, zie:

- Info op website van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit:

<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/gegevensbeschermingseffectbeoordeling-0>

- Aanbeveling CBPL nr. 01/2018 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2018.pdf>)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 248) (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/handleiding-gegevensbeschermingseffectbeoordeling.pdf>)

zou in belangrijke mate afgeleid kunnen worden uit de procedure (waar er sprake is van rapporten die worden opgemaakt t.b.v. de initiatiefnemer). In beginsel zal de betrokkene in dit geval altijd de aanvrager of de begunstigde zijn. In bepaalde gevallen kunnen aanvragen ook door andere personen of entiteiten worden ingediend (bijvoorbeeld een natuurinrichting waar de vergoeding kan worden aangevraagd door het natuurinrichtingsprojectcomité). De aanvrager zal in dat geval ook een mogelijke ontvanger zijn.

34. De VTC benadrukt dat het noodzakelijk is deze regeling en de essentiële elementen van de mededeling van persoonsgegevens in het Ontwerp zelf op te nemen.
35. Krachtens artikel 5.1, e), AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt om de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
36. Wat de **bewaartermijn** van de gegevens betreft, merkt de VTC op dat die niet vastgelegd wordt in het Ontwerp zelf.
37. De specifieke toelichting bepaalt m.b.t. de bewaartermijn:
38. voor verwerking door de landcommissie (punt 3.1.4):

*“terwijl die termijn in veel gevallen moet worden bepaald in de selectielijsten die worden opgemaakt, is het zo dat de landcommissies gekwalificeerd moeten worden als instellingen met een publieke taak als vermeld in artikel I.3, 6°, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018. Bijgevolg **vallen de landcommissies niet onder het toepassingsgebied van titel III. ‘Organisatorische bepalingen’, hoofdstuk 3. ‘Werking’, afdeling 5, van het Bestuursdecreet**, dat het beheren, bewaren en vernietigen van bestuursdocumenten regelt. Ze worden ook niet opgesomd in punt 4° over Vlaamse openbare instellingen die niet tot de Vlaamse administratie behoren. Daardoor vallen de landcommissies niet onder die bewaarregels. Dat neemt niet weg dat in de praktijk, aangezien de VLM overeenkomstig artikel 2.2.4 van het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting het secretariaat van de landcommissies waarneemt, **door analogie dezelfde regels die gelden voor de VLM en de Vlaamse Grondenbank, (zullen) worden toegepast (zie punt 3.2.5)**. Het is daarbij evident dat de gegevens **niet langer mogen worden bewaard dan noodzakelijk**. Dat beginsel wordt daarom bevestigd in artikel 2.2.4 van het voormelde decreet Landinrichting. Die wijziging is opgenomen in artikel 97 van dit amendement.”;*

39. voor de verwerking door de Vlaamse grondenbank (punt 3.2.5):

*“De Vlaamse Grondenbank zal de (persoons)gegevens bewaren gedurende de **termijnen die worden bepaald in de selectieregels die de VLM opstelt overeenkomstig het Bestuursdecreet van 7 december 2018**. Dat komt doordat de Vlaamse Grondenbank zelf geen rechtspersoonlijkheid heeft, maar een afdeling is van de VLM. De VLM is verplicht om als publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap de (persoons)gegevens te bewaren van de hele VLM (ook van de Vlaamse Grondenbank) gedurende de termijnen die worden bepaald in de selectieregels die worden opgesteld overeenkomstig het Bestuursdecreet van 7 december 2018. De publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen vallen immers onder de indeling van de Vlaamse administratie van artikel I.3, 2°, van het Bestuursdecreet van 7 december 2018, waarbij de Vlaamse administratie onder het toepassingsgebied valt van titel III. ‘Organisatorische bepalingen’, hoofdstuk 3. ‘Werking’, afdeling 5, van het Bestuursdecreet, dat het beheren, bewaren en vernietigen van bestuursdocumenten regelt”.*

40. De VTC is van mening dat de criteria die toelaten de maximale bewaartermijn(en) te bepalen, niet voldoende duidelijk zijn (bijvoorbeeld door te vermelden: *“dat de gegevens niet langer mogen worden bewaard dan noodzakelijk”*). Bovendien dienen de bewaartermijnen niet enkel in de specifieke toelichting maar ook in het Ontwerp zelf opgenomen te worden. In het licht van artikel 6.3 van de AVG, adviseert de VTC om in het Ontwerp de maximale bewaartermijn(en) van de met het oog op de onderscheiden doeleinden voor deze verwerking van persoonsgegevens te voorzien, of toch minstens criteria op te nemen die toelaten deze bewaartermijn(en) te bepalen.

6. Juistheid van de gegevens

41. Persoonsgegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd (artikel 5, 1, d), AVG).
42. Het Ontwerp bevat geen bepalingen hierover. De VTC beveelt aan om die op te nemen, eventueel door te verwijzen naar bestaande regelingen of om hiervoor te verwijzen naar delegatie aan de Vlaamse Regering.

7. Rechten van de betrokkenen en transparantie

43. Artikel 12 AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14, AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34, AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt. In het Ontwerp of in de specifieke toelichting wordt niet verwezen naar enige informatie om de betrokkene hierover te informeren.
44. De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het Ontwerp aan te vullen met de verplicht op te nemen vermeldingen, zodat het voor de betrokkenen duidelijk is tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten. Dit kan eventueel via delegatie aan de Vlaamse Regering worden uitgewerkt.

8. Beveiligingsmaatregelen

45. Artikel 8, §3 en 23, §4 van het Ontwerp geven de mogelijkheid aan de Vlaamse Regering om respectievelijk (i) de administratieve procedures en vervaltermijnen voor het verkrijgen van een compenserende vergoeding en (ii) de administratieve procedure voor het vervullen van de koopplichten, vermeld in artikel 21, §1, en de ontwikkeling van een koopplichtenloket nader te bepalen, **met de mogelijkheid om dit digitaal te doen**.
46. Artikel 32 AVG verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de persoonsgegevens. Deze maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren rekening houdend, enerzijds, met de stand van de techniek ter zake en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en, anderzijds, met de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's.
47. Voor de concrete uitwerking hiervan wijst de VTC op de aanbeveling¹¹ ter voorkoming van gegevenslekken en op de referentiemaatregelen¹² die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht zouden moeten worden genomen. De VTC benadrukt het belang van een behoorlijk gebruikers- en toegangsbeheer¹³ en een logging van de toegangen zodat men kan controleren wie wanneer toegang had tot welke gegevens, wat zijn/haar acties waren en waarom¹⁴.
48. Artikel 32 AVG wijst op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:
- de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
 - het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
 - het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
 - een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.

¹¹ Aanbeveling CBPL nr. 01/2013

(<https://gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2013.pdf>)

¹² Referentiemaatregelen CBPL voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0 (<https://gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/nota-inzake-de-beveiliging-van-persoonsgegevens.pdf>)

¹³ Zie ook Aanbeveling CBPL nr. 01/2008

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf>)

Verschillende instanties kunnen hiervoor aangepaste technologische oplossingen bieden (zoals bijvoorbeeld de Kruispuntbank van de Sociale zekerheid).

¹⁴ *Audit trailing of beveiligd controlespoor*.

49. Voor zover er gedacht wordt aan het gebruik van Cloud toepassingen, verwijst de VTC naar haar adviezen en aanbevelingen daarover¹⁵.
50. In principe moet de specificering van maatregelen niet in de wetgeving worden opgenomen. Wanneer de decreetgever of in een later stadium (mits delegatie), de Vlaamse Regering echter vermoedt dat de gepaste maatregelen niet gerealiseerd zullen worden zonder dit aan de betrokken instanties expliciet op te leggen, dan moet dat wel gebeuren¹⁶.

III. BESLUIT

51. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde Ontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd, inzonderheid:
- de correcte rechtsgrond aangeven, eventueel in de Memorie van Toelichting of in de specifieke toelichting;
 - de verwerkingsverantwoordelijken benoemen;
 - de categorieën persoonsgegevens die worden verwerkt (waarvan de bepaling van de verdere modaliteiten via een delegatie aan de Vlaamse Regering kunnen worden bepaald);
 - bepalingen opnemen m.b.t. de juistheid van de te verwerken persoonsgegevens en de actualisatie daarvan (eventueel via delegatiebevoegdheid aan de Vlaamse Regering);
 - transparantiemaatregelen uitwerken (eventueel via delegatie aan de Vlaamse Regering);
 - bepalingen m.b.t. de informatieplicht (artikel 13-14 AVG) (eventueel via delegatie aan de Vlaamse Regering);
 - de regeling en de essentiële elementen van de doorgifte van persoonsgegevens; en
 - de bewaartermijn vastleggen.

Hans Graux,
Voorzitter VTC

¹⁵ <https://overheid.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie-cloud>

¹⁶ Dit kan eventueel ook in een ministerieel besluit of een omzendbrief.